

*Сања Шуљагић**

ПОНИШТАВАЊЕ ИДЕНТИТЕТА СЛОВЕНСКЕ ЦИВИЛИЗАЦИЈЕ**

Сажетак

У овом раду аутор је аналитичко-синтетичком и компаративном методом анализирао карактеристику држава као што су Русија, Србија и неких других словенских држава да у периоду колонијалне културолошке политике западних држава у ери „модерне“ и „постмодерне“ усвајају стране политичке философије и друштвену организацију, истовремено одбацујући неке важне елементе свог дотадашњег националног и цивилизацијског идентитета као што су историја, писмо и етноними својих народа. Затим је аутор анализирао последице мањка капацитета интелектуалаца у словенским државама у периоду „модерне“ и „постмодерне“, укључујући и савремени период стварања „европских“ и „евроазијских“ интеграционих процеса, да схвате потребу очувања и систематизације словенских етнонима у линеарном вертикалном историјском току у практичној употреби и историјским документима у сврху одређења њихових националних и цивилизацијских идентитета и позиционирања у међународним интеграцијама. Аутор је на крају дао мишљење да је потребно да данашња генерација словенских

* Виши научни сарадник, Институт за политичке студије, Београд

** Овај рад је настао као резултат делатности на научном пројекту бр.179009 који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

научника актуелизује суптилније научно разматрање евентуалне лингвистичко-семантичке и историјске последице одбацавања помињања руског или словенског етнонима у називу садашњег „евроазијског“ интеграционог концепта.

Кључне речи: словенска цивилизација, цивилизацијски идентитет, Руско царство, интеграциони називи, Евроазија, деисторизација, историјски документи, српска историја, Винчанско писмо.

Процес поништавања словенског цивилизацијског идентитета у периоду „модерне“ и „постмодерне“ се огледа у промени етнонима словенских народа у службеним називима њихових држава, језика, писма и територијалних граница и у успостављању дискутабилне историографије у њиховим и светским образовним системима током деветнаестог и двадесетог века. Упркос томе, у савременим друштвеним политичким теоријама још увек не постоји историјска парадигма која дефинише проблем темпорално-спацијалног неодређивања линеарног историјског тока словенског цивилизацијског идентитета у међународним правним документима и законима и образовним системима. Уместо тога, савремени мислиоци у словенским државама више пажње посвећују анализи и примени неофункционалистичке, трансакционалистичке, неореалистичке, интергавернменталистичке или федералистичке политичке теорије западноевропских и северноамеричких теоретичара о „кохезионој“, „интеграционој“ или „наднационалној“¹ димензији стварања различитих структура и институција у процесима међународних интеграција. Аутори поменутих политичких теоријасу у склопу

1 Ernst. B. Haas, *The Uniting of Europe*, Stanford University Press, 1958, p. 13; 16; Karl W. Deutsch et. al., *Political Community and the North Atlantic Area*, Greenwood, New York, 1957; Karl W. Deutsch, «The Impact of Communications upon International Relations Theory,» in Abdul Said (ed.), *Theory of International Relations : The Crisis of Relevance (Englewood Cliffs, N.J. : Prentice-Hall, 1968)*, p. 75; L. Cram, (1996) «Theories of European Integration». J.J. Richardson (ed/) *European Union: Power and Policymaking*, Routledge, London, 1996; William H. Riker, „Federalism“, F. I. Greenstein, N.W. Polsby (eds.), *Handbook of Political Science*, Vol. 5: Governmental Institutions and Process, Addison-Wesley, Reading MA, 1975; Andrew Moravcsik, „Liberal Intergovernmentalism and Integration: A Rejoinder“, *Journal of Common Market Studies* 33: 4, 1995, 611-628; L

тих теорија анализирали методе, процесе и циљеве ширења моћи одређених западних држава или империја помоћу војних или невојних метода наметања њихове политичке и економске философије и политичке организације другим државама. Међутим, линеарни историјски ток и корене и циљеве тог западњачког колонијалног процеса који је отпочео у деветнаестом веку на невојним културолошким основама и који континуирано траје до данашњих дана, многи мислиоци у словенским државама нису препознали и систематизовали у облику јасних теоријских основа током његовог трајања. Због тога они нису ни могли на време да схвате корене и узроке његовог прерастања у актуелну војно-политичку претњу по мир у том подручју и у читавом свету на почетку двадесет и првог века. Успостављање једне нове теоријске парадигме о одређивању линеарног историјског тока словенског цивилизацијског идентитета је потребно да би се објаснио и дефинисао специфичан невојни процес поништавања идентитета словенске цивилизације као претходница војним походима на територије словенских држава и народа, који је био евидентан у историји од времена владавине царице Екатарине Велике у Русији, као и од времена владавине турског Османлијског, Аустро-Угарског и Пруског царства на Балканском полуострву, и који траје све до данашњих дана. У том смислу, у научним анализама супранационалних регионалних и интерконтиненталних процеса „модерне“ и „постмодерне“ ере не постоји теоријска парадигма која би дефинисала геополитички и културолошки колонијални карактер маскирања или поништавања етнимима словенских народа у светској историографији употребом различитих „интеграционих назива“ као што су „Индо-Арјани“, „Ромеји“, „Трећи Рим“, „Византијци“, „Совјети“, „Југословени“, „Балканци“, „Источни Европљани“ или „Евроазијци“ у различитим примарним и секундарним историјским изворима. Овакви општи и синтетизујући интеграционистички називи за словенске државе и народе су од деветнаестог века били усвајани и примењивани у словенским државама, уз усвајање страних политичких философија, организационих система и правних одредби, применом војних или невојних средстава. Одбацивањем властитог тради-

ционалног идентитета, за што је најблатантнији пример званично одбацивање традиционалног етнонима народа као именитеља државности и идентитета у називу државе, и преузимањем и заживљавањем нових политичких философија, институција и термина са супранационалном интеграционистичком димензијом у пракси, словенским народима у тим државама је била одузимана национална историјска свест.² Невојна средства освајања или присвајања туђих људских, културних и природних ресурса у одређеним државама су ефикасна у свом трајању и деловању ако се у широком спектру културног, етничког, религијског и државног инжењеринга устале у њиховим традицијама нове непознате политичке филозофије, религије или друштвени системи. То подразумева и промену етнонима у историјским уџбеницима на циљаној територији, а последично томе и промену друштвене свести и националног идентитета народа који живи на тој територији. У том смислу некадашњи Власи и Молдавци су од деветнаестог века званично проглашени „Румунима“,³ Руси и остали народи на широком простору бившег Руског царства су у двадесетом веку постали „Совјети“ или „Источни Европљани“, а „Источним“ или „Југоисточним Европљанима“ су били називани и Срби, Хрвати, Словенци и осталих народи на Балканском полуострву, који

2 Једно од невојних средстава је процес постепеног мењања идентитетске свести народа кроз интеграционе процесе у оквиру једносмерне културне размене или у оквиру узајамне двосмерне културне размене тих држава са другим државама. Историјска искуства Русије или Србије у том смислу била су одбацивања етнонима Руса или Словена као именитеља цивилизације коју су они створили, као што је то био случај са занемаривањем знања о историји пред-руске паганске хиперборејско-сарматске историје, измена њиховог традиционалног писма и језика, стварање нових држава на њиховој територији под именом њихове територијалне или неке друге а не етничке одреднице, затим брисање њиховог идентитета мењањем њихове демографске структуре, презимена, уништавањем њихових православних манастира, присвајањем њихових оригиналних историјских докумената и слично.

3 Prisci, *Fragmenta*. 8. R. 291-305; *Historicigraeciminoris*, 1870; Владимир Ћоровић, *Историја Срба*, Ниш, "ЗОГРАФ", 2001, стр. 19-23, цит. Приск који у доба Римског царства назива Влашку „словенском земљом“; Aeneas Sylvii PiccolomineiposteaPШпарае, *Europa*, cap. 1 = Opera geographicae historica, Helmstadt, 1707; Константин Јиричек, *Историја Срба*, прев. Јован Радоњић, Научна књига, Београд, 1952., стр. 60; Јиричек назива Влашку „родном земљом Словена“.

су уз то још добили и интеграциони назив „Југословени“ у двадесетом веку. Лингвистички и семантички смисао савременог интеграционог⁴ термина „евроазијске интеграције“, као и термина „европске интеграције“ који се нуди словенским државама као алтернатива „евроазијским“ интеграцијама, подразумева својим изостављањем помињања словенске цивилизације унутар тог назива, један савремени пример супранационалног политичких „трансфера лојалности са једног старог на нови центар“.⁵ У случају „Евроазијског“ супранационалног политичког савеза ради се о трансферу лојалности на један наднационални политички и економски савез који подразумева коегзистенцију и обједињавање народа са различитим цивилизацијским идентитетом на такозваном „евроазијском“ територију, али који у свом називу истиче постојање само европске и азијске цивилизације без помињања словенске (руске) цивилизације у њему. Интеграциони назив „Евроазија“ који обухваћа под овим називом Русију, друге словенске и остале државе на једном широком простору Азије и Европе, али без помињања руског или словенског етнонима у њему, је дискутабилан по историографско одређење руског народа као једног од носилаца будућих глобалних интеграција у оквиру поменутог „евроазијског“ интеграционог супранационалног концепта на поменутом географском простору. Мишљење многих руских аутора да је Русија „Средњи свет“ између Европе и Азије временом је у процесу уобличавања „евроазијске“ геополитичке доктрине сведено на формирање једне основне поставке да је „Русија исто што и Евроазија“,⁶ док се истовремено прихвата теза да би један према називу непостојећи народ у тим интеграцијама могао уједно да буде и „стожер тих интеграција“⁷ као носилац руске односно словенске цивили-

4 Латинска реч „integratio“ преводи се у значењима „козехија“ и „обнова“, тако да аутор текста наглашава да у тексту употребљава термин „интеграциони“ у смислу „кохезивни“, односно „обједињујући, уједињујући“.

5 Ernst. V. Haas, *The Uniting of Europe*, Stanford University Press, 1958.

6 Небојша Вуковић, „Одређење културно-географског и политичко-географског идентитета Русије у делу Владимира Ламанског“, *Национални интерес* vol. 16., 1/2013., Институт за политичке студије, Београд, цит. Ирина Василенко, *Геополитика современног мира*, Юрайт, Москва, 2010, стр. 279.

7 *Исто*, стр. 274, цит. Владимир Ламански, стр. 202.

зације. Ова чињеница налаже потребу да се схвати однос између глобалистичке и националне димензије у политичкој филозофији самог тог концепта, као и национални капацитети словенских држава унутар тог концепта. Једно важно објашњење политичке филозофије тог концепта налази се у „геоисторијском приступу“ у употреби интеграционих назива „Источна Европа“ и „Евроазија“ западноевропских и северноамеричких мислилаца, географа Халфорда Мекиндера и геополитичара Николаса Спајкмена у двадесетом веку.⁸ Према географу Халфорду Мекиндеру, „након периода Колумбовског периода који је Европи четири века након тога обезбедио водећу улогу у свету“,⁹ појавили су се разлози за успостављање колонијалне културолошке политике западноевропских и средњеевропских држава у правцу освајања и „контролисања „Источне Европе“ и „Евроазије“ у сврху „лакше контроле читавог света“.¹⁰ Процес поништавања идентитета словенских држава на такозваном „источноевропском“ и „евроазијском“ простору, то јестна балканско-црноморском подручју и на подручју бивше „Свете Русије“, односно бившег Руског царства, може да се разматра у дискурсу Мекиндерове и Спајкменове тврдње о потреби држава западне хемисфере за владавином и контролом такозваног „евроазијског“ подручја, као и у дискурсу хербертспенсеровске и дарвинистичке теорије о потреби присвајања природних, људских и културних ресурса на некој циљаној територији у циљу „борбе за опстанак“ међу државама и народима. Мекиндерови и Спајкменови интеграциони називи „Источна Европа“ и „Евроазија“ претходили су озваниченом успостављању „евроазијског“ интеграционог супранационалног концепта на једном широком географском простору који на почетку двадесет и првог века обухвата један зна-

8 Milan Hauner, *What is Asia to Us?: Russia's Asian Heartland Yesterday and Today*, Routledge Revivals, Routledge, 2013, 139, cit. Nicholas J. Spykeman, *The Geography of the Peace*, Harcourt, Brace & World, 1944, p. 44.

9 Исто, 139, cit. Halford J. Mackinder, *The Geographical Pivot*, 1904, 430-431; 146: На 146. страни у фус-ноти историчар Хаунер објашњава да Мекиндер није употребљавао израз „геополитички“ и да је његов приступ овој теми био више „геоисторијски“.

10 Исто, 139-142.

чајан део територија европског и азијског континента.¹¹ Као почетак савременог „Евроазијског“ интеграционог концепта узима се март 1994.-те године, када је председник Казахстана Нурсултан Назарбајев на Универзитету Ломоносов у Москви иступио са рефератом “Пројекат о формирању Евроазијског Савеза Држава”. Иако су многи академски радници имали озбиљне примедбе за географску, геополитичку, семантичку и лингвистичку одредницу самог тог интеграционог назива „евроазијски“,¹² он је ипак заживео у званичној и незваничној употреби, тако да је озваничен и у службеним међународним документима, као, на пример, у случају оснивања *Евроазијског економског савеза* (ЕАЕС) 1. јануара 2015. године. *Евроазијски економски савез* је, као и *Европска Унија*, замишљен као мултиглобални пројекат „стварања не „Велике Европе од Лисабона до Владивостока, већ „Велике Евроазија од Пекинга до Минска или Београда“.¹³ Званична употреба овог интеграционог назива значи да на почетку 21. века руски народ улази у глобалистичке интеграционе процесе кроз специфичан процес потенцијалне деименизације свог етнонима и прихватања употребе његове замене у облику општег интеграционистичког и супранационалног назива „Евроазија“ у једној широкој употреби. Јасније семан-

11 Небојша Вуковић, „Одређење културно-географског и политичко-географског идентитета Русије у делу Владимира Ламанског“, *Национални интерес* vol. 16., 1/2013., Институт за политичке студије, Београд, стр. 274, цит. ВладимирЛаманский, „Три мираАзийско-Европейскогматерика“

12 Поједини савремени историчари тај назив отворено дефинишу као „бесмислицу у географском смислу“, о томе видети SergeyGlebov, “Wither Eurasia? History of Ideas in an Imperial Situation“, *Ab Imperio*, 2/2008, 347: „Термин „Евроазија“ је, заиста, једна бесмислица у географском смислу, (а не може да се каже ни за континент „Европа“ да је икад имао смисла у смислу географског концепта), и не може да се поткрепи без враћања нанекакав замишљени појам простора дефинисаног селективно одабраним критеријумима, како показују критичке студије Савицковог схватања географије.“ Глебов, (цит. Mark Bassin, „Russia between Europe and Asia: The Ideological Construction of Geographical Space“, *Slavic Review*. 1991. Vol. 50. No. 1. пр. 1-17; 347), такође тврди да је са термином „Еуроазија“ повезан „интелектуални терет“ који доноси „критичку потребу академског преиспитивања ранијих прихваћених оквира и конвенција“.

13 Горан Тешић „Евроазијство и савремене евроазијске интеграције као спас за Србију“, 17.04.2016, 17/04/2016 <http://evroazija.rs/index.php/evroazijstvo-i-savremene-evroazijske-integracije-kaao-spas-za-srbiju/>

тичко и лингвистичко одређивање етнонима носиоца руског (словенског) цивилизацијског идентитета у „евроазијском“ концепту, било би најаво да у друштвеним наукама почиње да се суптилније научно разматра утврђивање и одређивање руског и уопште словенског националног и цивилизацијског идентитета у будућим међународним интеграционим процесима.

1. Историјски примери деисторизације словенске цивилизације

Употреба интеграционих назива за носиоце словенске цивилизацију уместо помињања њихових етнонима примењена је већ у доба владавине Римског царства, када су на простору тадашњих словенских¹⁴ држава под називима Или-

14 Boeckh, *Introduct. ad Inscr.Sarmatic. Corp. Inscr. part xi*, p. 83. (Ed.) G. Dankovsky, *Homerus Slavicus dialectis cognata lingua scripsit, Fol. V. Iliados, Lib. I. 8vo. maj. Wien. 8s*; B. A. Malyarchuk, „Differentiation and Genetic Position of Slavs among Eurasian Ethnic Groups as Inferred from Variation in Mitochondrial DNA“; Jarl Charpentier, „The Original Home of the Indo-Europeans“, *Bulletin of the School of Oriental and African Studies*, Vol. 4, Iss. 1, 1926, pp. 147-17; Sclavonian Antiquities“, *The Foreign Quarterly Revue*, Vol. 26, p. 34: Аутор овог чланка раздваја Србе (Словене) од једне гране древних Скита које су стари Грци називали Саки, који су били монголског порекла и поред којих су живели неко време у истом географском подручју.; Strabo, *Geography*, 7.3.2; 7.3.4; 12.4.4: „Гети, Дачани, Мизи, Мези, Лидијци, Фриги, Тројанци и Битини су исти народ. Сви су они Трачани и не разликују се много међу собом.“; Appian, *Roman History*, 9.3.14.; 5.10.1.6: „Панонци, Раси, Норици, европски Мези или Меди и суседна племена од реке Дунав до Црног мора су сви Илири и плаћају један илирски порез.“; „Privileges of Emperors Leopold, Josef and Charles VI, and also of Her Royal Majesty Maria Theresa to glorious Illyrico-Rassian nation“, *ILLYRIO-SERBICA 1683-1715 (1723)*; J. Pokorny, *Indogermanisches Etymologisches Woerterbuch*, University of Leiden., 1959, „Illyrian VN Boioi“; Cyprian Rober, *Le Monde de Slaves*, Paris, 1846; Cornelius Tacitus, *Historiae*, 105.; Salomon, *Mater Verborum, Cod. Mus. Boh.* p. 303.c.3: „Sarmatae nuncupati... Sirbi tum dicti.“; Wacerad, *Cod.Mus.Boh* p. 471c. 1: „Sarmatae populi, Sirbi.“; Robert Gordon Latham, *Opuscula – Essays Chiefly Philological and Ethnographical*, Williams & Norgate, London 1860; Nicola Densusianu, *Prehistoric Dacia*, Part 5 – Ch.XXXII, cit. Scymnus of Chios (Orb. Descr. V. 585; Strabo, *Geography*, 13. 1. 31.; 12. 3. 3; 7. 3. 2; 13. 1. 8; A. Descubes, *Nouveau Dictionnaire d' Histoire, de Geographie, de Mytologie et de Biographie*, Paris, 1880, cit. Francois Pouqueville, *Voyage en Grece, 1820-1822.*; L'histoire et la description de la Grece, 1825.; *Histoire de la regeneration de la Grece*; Gaius Plinius Secundus Maior, *Naturalis Historia VI*, 19: «...utriumque in ostio Cimmerium, quod antea Serberion vocabantur.“ Strabo, *Geography*, 7.1.3 (Страбон овде раздваја Готе (Гутонес) и дачке Гете.); E.J.

рик и Мезија¹⁵били помињани у оригиналним историјским изворима као припадници трачких, илирских, гетских, влашких, скитских и сарматских етнија.¹⁶ Пример оснивања и развоја провинције Самланд на северу Европе или пример савремене интерпретације о историји античког Рима, Грчке и касније Византије из које је умногоме одстрањен значајан допринос словенских народа овим старим цивилизацијама, или пример стварања државних федерација као што су биле Југославија и Совјетски Савез у двадесетом веку, показују да су словенске државе врло осетљиве на процесе политичких и економских удруживања кроз историју. Оне су обично из интеграционих процеса излазиле са измењеним унутрашњим и спољним границама, смањеним биолошким прираштајем становништва и промењеном свешћу у одређивању својих националних идентитета. Проблем непомињања етнонима неког словенског народа у научним радовима који се од двадесетог века односе на светску историју, поготово на период предантичке и античке светске историје, примећује се и на примеру занемаривања научно доказане епигенетске и

Bickerman, *Chronology of the Ancient World*, Cornell University Press, 1982: према Елијасу Бикерману већ 2.500 година пре Христа разделили су се на Кимбријском полуострву племена Срба, Германа и Нордијаца-Скандинаваца.

- 15 Barthold Georg Niebuhr, *Lecture son ancient ethnography and geography: comprising Greece and her colonies, Epirus, Macedonia, Illyricum, Italy, Gaul, Spain, Britain, thenorthof Africa, etc.*, Vol. 1, Walton and Maberly, 1853, pp. 281-282; 298: „Након што је Римско царство завладало простором Балканског полуострва подељене су територије тако што су за границе одређиване реке, иако су планине праве природне границе. Римски Илирикум био је уметни и политички назив за тадашњи грчки „Илирион“, односно Илирицис.“ Таква пракса се поновила и у доба Аустро-угарске монархије. Аустро-угарски двор је Србе називао Илирима у својим званичним документима све до двадесетог века: „Privileges of Emperors Leopold, Josef and Charles VI, and also of Her Royal Majesty Maria Theresato glorious Illyrico-Rassianation“, *Illyrio Serbica 1683-1715 (1723)*, Haus, Hof u. Staat. Archiv Wien, Prev. Zhefarovic и Nenadovic, Музеј Мatica Срpska, Novi Sad, 1745; Mladen Stanković, *Poslednja Vizantijska Carica Jelena Paleologina – Srpska princeza i monahinja Ipomoniya, Bašta Balkana* (оригинално „Vodič za život“, бр. 2 „Новембар 2010, стр. 104-105, цит. византијски државник и филозоф Георгије Гемист Плитон
- 16 Aeneae Sylvii PiccolomineiposteaPIII Prapaе, *Europa*, cap. 1 = Opera geographicae historica, Helmstadt, 1707; Мовсес Каланкатауаци, *История страны Алуанк*, Ереван, Матенадаран. 1984; Mario Alinei, *An alternative model for the origins of European peoples and languages: The Continuity theory*, „Le radici primedell’ Europa: Stratificazioni, processi diffusivi, scontrie incontridi culture“, 27/28 ottobre 1999. Milan, Italy

културолошке историјске везесловенског народа са древним Индо-арјанима који су према историјским записима Страбона, Плинија, Тацита и Херодота,¹⁷ према епигенетским истраживањима Анатолија Кљосова, Олега Трубачова, Луја Карпантјеа¹⁸ и према гео-лингвистичким и антрополошким истраживањима Марија Алинеија, Генадија Грињевича и других савремених научника¹⁹ насељавали све до данашњих дана као потомци древних Индо-Арјана, односно чак према Павелу Шафарику као „потомци старих Срба“²⁰ простор од

17 Strabo, *Geography*, 7.3.2; 7.3.6: 7.3.7, 7.3.14, 7.7.1, 12.4.4; Ptolemy, *Natural History*, 6. 15; Arrianus of Nicomedia, *Exp. Lib.* 4. 1. 1; Herodotus, *History* 4.19; 6.140; с.33; Gaius Plinius Secundus Maior, *Naturalis Historia* 6, 19; Ovidius, *Trist.* 2. 198-199; 3. 10. 4-5; 3. 3. 5-7; Statius, *Acchileid.* 1.134, Valerius Flaccus, *Argonautica*, vi. 135; Homer, *Iliad*, 10. 14, 1.594; *Odyss.* 8. 294; Теофилакт Симоката, *History*, 3,4,7; Ptolomy, *Geography*, 5.9.21; 6.14

18 Anatole Klyosov, “DNA Genealogy, Mutation Rates, and Some Historical Evidence – Written in the Y-Chromosome, Part II: Walking the Map”, *Journal of Genetic Genealogy*, 5 (2), 2009, p. 217, <http://www.jogg.info/52/files/Klyosov2.pdf>; B. A. Malyarchuk, „Differentiation and Genetic Position of Slavs among Eurasian Ethnic Groups as Inferred from Variation in Mitochondrial DNA“, *Russian Journal of Genetics* 37 (12): 1437-1443, МАИК Наука Interperiodica, December 2001: Уз доказе митохондријалне ДНК постоје антрополошки, језички и археолошки докази за древну везу између старих Словена и Скита из степских зона источне Европе и њихове сличности са становништвом Балканског полуострва. То потврђују и језички подаци о вези прото-словенских дијалеката са јужноисточном групом индо-европских дијалеката. Видети Ф. Л. Морозкин, *Историко-критические исследования о руссах и славянах*, СПб., 1842, стр. 163-173; Maspero Gaston, *Historie ancienne des peuples d'orient*, Paris, 1894.

19 О. Н. Трубачов, *Етногенез и култура древнейших Славян*, Наука, Москва, 1991; Александар Асов, “Атланти – Арии – Славяне. История и вера”, с. 313, Гранд фаир пресс, Москва, 2000; Raoul Mclaughlin; “Silk Ties: The Links Between Ancient Rome and China“, *History Today*, Vol. 58, January 2008; Радивоје Пешић, *Отпукујем ћутањем*, Пешић и синови, Београд, 2001., стр. 24-25; Генадиј Станиславович Грињевич, *Тайна славјанској древњој цивилизацији*, О течество, Москва, 2003, <http://www.youtube.com/watch?v=qo1CvWkGMxQ>

20 “Sclavonian Antiquities”, *The Foreign Quarterly Review*, Vol. 26, October 1840., January 1841., (Am. Ed.), Jemima M. Mason, Corner of Broadway and Fine Street, New York, 1841, pp. 34; 39-40; Данас је мало позната чињеница коју је исказао новинар британске ревије *The Foreign Quarterly Review* у деветнаестом веку у осврту на студију Павла Шафарика *Словенске старожитности* да је у светској историографији до деветнаестог века било уврежено мишљење да је у прошлости заједничко име за све Словене било Срби (Сирби), што је у оригиналном значењу на старословенском језику био назив за „сроднике, саплеменике“ или „народ, род“; „Због мешаности словенске расе са Чудима и Татарима од шеснаестог века интелектуалци Московљани или Велики Руси почели су да уместо са словенском расом повезују своје порекло са

Сибира до Балканског полуострва²¹ и говорили су једним заједничким језиком уз мање разлике у дијалекту.²² Међутим, временом је у научним радовима назив „индо-арјански“ прелазио у назив „индо-европски“, а затим и у „индо-германски“, и као такав се усталио у објашњењима етничке слике и културне политике некадашњих „индо-арјанских“ народа у културним политикама многих држава. На жалост у двадесетом веку тај назив је био чак историографски злоупотребљаван у расним и етно-националистичким теоријама и у геополитичким сукобима.²³ У том смислу карактеристична је дискутабилна употреба општих назива „Старо европско писмо“ за Винчанско писмо²⁴ које је настало пре неколико миленијума на подручју данашње Србије, за које се сматра да је писмо-извориште великог броја данашњих светских писама у употреби и које има одређене сличности са старословенским писмом, глагољицом, рунама, латиницом и ћирилицом, о чему сведоче бројни писани документи и на-

народом Рос који је поменуо пророк Езекиел. Због тога су од тог времена становници Велике Русије називали себе Русинима, а земљу Русијом. Дошло је до промене и у граматичкој структури њиховог језика, што је одвојило овај простор од древне Русије... Име Словени показало се дуготрајнијим од раније старог имена Анти и због своје велике популарности истиснуло је име Сирби и постало општи одомаћени назив за све Словене. Срби су једини народ који је сачувао оригинално име своје древне расе и остали су немешани до данашњег дана.“ *Исто*, стр. 34: Ранији назив Сорби, Сирби и Серби заменили су Прокопије и други (историчари) називом Спори.

- 21 Anatole Klyosov, “DNA Genealogy, Mutation Rates, and Some Historical Evidence Written in the Y-Chromosome, Part II: Walking the Map”, B. A. Malyarchuk, „Differentiation and Genetic Position of Slavs among Eurasian Ethnic Groups as Inferred from Variation in Mitochondrial DNA“
- 22 F. M. Appendini, *De praestantia et vetustate linguae Illyriace*, Ragusa, 1806, cit. Strabon, Teophilactes, Ovidius; Appian, *Roman History*, 5.10.1.6; O. H. Трубачов, *Етногенезија култура древних Славян*, Наука, Москва, 1991.
- 23 Robert Leonard Carneiro, *The Muse of History and the Science of Culture*, Birkhäuser, 2000, p. 87: На жалост, интерпретације митова о пореклу Кимбра и Теута дали су неким историчарима деветнаестог века повод за више или мање отворене тврдње о супериорности арјанских белих народа „теутоноског“ порекла над другим народима. Такође о таквим теоријама у историографији у 19. и 20. веку видети Ernst Breisach, *Historiography: Ancient, Medieval, & Modern*, 2nd Edition, The University of Chicago Press, Chicago & London, 1994, pp. 380-381.
- 24 Ово писмо носи назив археолошког налазишта и насеља Винча поред реке Дунав у близини Београда према коме се у научним радовима често назива читав културни круг неолитске винчанско-трипољске цивилизације која отприлике обухвата данашњи балкански и делимично црноморски географски простор.

тписи у камену и дрвету од балканско-црноморског региона све до Синајске горе.²⁵ Због чињенице да оно дели са данашњим српским писмом двадесет истоветних знакова²⁶ припадници српске аутохтонистичке историјске школе, као поборници тезе о аутохтоности српског народа на Балканском полуострву од неолитског доба, у својим научним радовима ово писмо називају „србица“. С друге стране, „Винчанско писмо“ или „србицу“ поједини савремени припадници германско-нордијске историјске школе и други научници у својим научним радовима називају писмом и културом „Старе Европе“ или „Евразије“.²⁷

- 25 Petar Milosavljević, *Srpska pisma*, Banja Luka: Besjeda; Beograd: Ars Libri, 2006.; Драган Николић, „Словенско право“, <http://www.rastko.rs/rastko-ukr/istorija/dnikolic-slovenskopраво.html>; Pavel Serafim, „Sitovo Inscription“, p. 203, http://www.korenine.si/zborniki/zbornik06/serafimov_sitovo06.pdf; R.D. Đorđević, *Obelisk iz Ksantosa. Zakonik pravnih, običajnih i moralnih načela Srba pre 2600-2800 godina*, (Prevod zakona Svetislav S. Bilbija), Edicija *Srpski koreni*, Serbona Niš, 2003.; В.А. Чудинов, *О сербском камне с законима VIII века из Сирбињи*, http://www.runitsa.ru/publications/publication_512.php; Herodot, *History*, II 6; III 5., Aurora Petan, „A possible Dacian royal archieve on lead plates“, *Antiquity* Vol 79 No 303 March 2005 Article number 79006, <http://antiquity.ac.uk/projgall/petan/index.html>, „Синајски рукопис“ (*Codex Sinaiticus*), http://sr.wikipedia.org/wiki/Синајски_рукопис, Richard Lepsius, *Letters from Egypt, Ethiopia and the Peninsula of Sinai*, London, Henry G. Bohn, York Street, Covent Garden, 1853, p. 310; S.W. J. Lamberts, *The Ethnicity of the Sea People*, p. 99, <http://repub.eur.nl/res/pub/7686/Woudhuizen%20bw.pdf>
- 26 *Signs of Civilization*, Међународни симпозијум у Новом Саду, 24 до 29 маја 2004., САНУ/ Institute for Archaeomythology, U.S.A. (Симпозијум „Знаци цивилизације“; „Platoneum“ SANU ogranak za Novi Sad i Institut za arheomitologiju SAD, 25-29. маја, 2004. године.); Радивоје Пешић, *Винчанско писмо*, стр. 64, цит. Н. Todorova 1986: 207-213, сл. 113-117; Gimbutas, Maria, „Deities and Symbols of Old Europe and Their Survival in the Indo-European Era: A Synopsis“, *Sprung from Some Common Source: Investigations into the Prehistory of Languages*, (Ед. Sydney Lamb, E. Mitchell), Stanford University Press, 1991; Haarmann, Harald; Marler, Joan, *Introducing the Mythological Crescent: Ancient Beliefs and Imagery Connecting Eurasia With Anatolia*, Otto Harrassowitz Verlag, 2008; *Omniglot*, „Old European Script/Vinca/Danube“, <http://www.omniglot.com/writing/vinca.htm>; Vahanyan Vahan, Vahanyan Grigori, „The Intercultural relations between Old Europe and Old Armenia“, XXIII Valcamonica Symposium „Making history of prehistory, the role of rock art“, 28 October - 2 November 2009, Capo di Ponte - Valcamonica, Italy, <http://www.iatp.am/vahanyan/articles/valcamonica1.pdf>
- 27 Gimbutas, Maria, „Deities and Symbols of Old Europe and Their Survival in the Indo-European Era: A Synopsis“, *Sprung from Some Common Source: Investigations into the Prehistory of Languages*, (Ед. Sydney Lamb, E. Mitchell), Stanford University Press, 1991; Haarmann, Harald; Marler, Joan, *Introducing the Mythological Crescent: Ancient Beliefs and Imagery Connecting Eurasia With Anatolia*,

Историјски корен културе заборавља односно деисторизације у словенским државама од средњег века наопако може да се нађе у геополитичкој позицији Русије и словенских држава у односу на своје западне, јужне и источне суседе. У средњем веку су Руско царство, Србија и суседне словенске државе потпале под владавину монголске империје и ханата и Турског османлијског царства. У истом периоду због свог повољнијег географског положаја и захваљујући развоју флота галија са топовима државе средњег дела Европе и око Балтика неометано могле да стварају савезе трговачких гилди и градова, а западно на Атлантику и јужно на Медитерану такође захваљујући развоју трговачке и ратне морнарице била су развијана велика царства.²⁸ Такве средњовековне и постсредњовековне средње и западноевропске државе и царства као носиоци идеја о парламентаризму, слободном тржишту и предузетништву уз помоћ развијених технолошких средстава унапређивали су своје друштвене и државне заједнице, освајали нове територије и успостављали нова тржишта за трговинску размену. Имајући у виду компаративну гео-економску предност у развоју државе и друштва западних држава у односу на пост-монголско-татарску Русију из шеснаестог века или на пост-турско-

Otto Harrassowitz Verlag, 2008; *Omniglot*, "Old European Script/Vinca/Danube", <http://www.omniglot.com/writing/vinca.htm>; Vahanyan Vahan, Vahanyan Grigori, „The Intercultural relations between Old Europe and Old Armenia“, XXIII Valcamonica Symposium "Making history of prehistory, the role of rock art", 28 October - 2 November 2009, Capo di Ponte - Valcamonica, Italy, <http://www.iatp.am/vahanyan/articles/valcamonica1.pdf>

28 Од Енглеске на северозападу до Италије на југу одвијао се развој технике, рачуноводства, трговине, осигурања, саобраћаја, демократизација политичке културе, развој средстава јавног информисања, трговина, опера, софистицираност производње парфема, чоколада, одевних, превозних и сличних производа и укуса потрошача и слично. О томе видети John H. Munro, "Early Modern Mercantilism Money, Economic Nationalism and the State in Early Modern Europe, Letter of Jean Colbert to Louis XIV, King of France", *The Economic History of Early Modern Europe to 1914*, <http://eh.net/coursesyllabi/munro/3MERCANT2.pdf>, cit. Jean-Baptiste Colbert: У складу са таквим степеном економског развоја, у седамнаестом веку министри финансија развијених држава писали су својим краљевима да је „једноставно и само обиље новца у једној држави могло да направи разлику у њеној величини и снази.“; Vlado Kotnik, "Opera, Myth, Society: How do they correlate?", *TRAMES – Journal of the Humanities and Social Studies*, Vol. 8, No. 3, 2004, Estonian Academy Publishers, Estonia, p. 327.

османлијску Србију из деветнаестог века није чудно да су интелектуалне елите из словенских држава након ослобађања својих држава од татарско-монголских и турских суседа покушавале да убрзано достигну западне суседе. Оне су то чиниле додавајући елементе политичке филозофије и друштвене организације суседних западних држава својим традиционалним матрицама владарског самодржавља, локалних самоуправа и сеоских задруга које су вековима пре тога у њиховим државама биле настале на основама морално-правне вертикале православља и друштвене солидарности. Међутим, таква међународна културна размена, коју су испрва руски мислиоци замислили као једносмерну културну размену у смислу позитивне селекције и преузимања најбољих достигнућа западноевропске цивилизације, попримила је у доба владавине царице Екатарине Велике облик слабљења и нестајања аутохтоне верзије руске историје, односно преправљања древних руских историјских докумената и летописа од стране германских историчара Августа Вон Шлецера и Герхарда Фридрих Милера.²⁹ Након таквих преправки руске историје није ни чудно да су чак и славни руски мислиоци Лав Гумиљов и Владимир Ламански у својим делима тврдили да је руски суперетнос пет стотина година млађи од (западно)европског етноса.³⁰ Таквом тврдњом се одбацивала свеукупна ранија историјски доказана и документована синтеза порекла Руса и осталих Словена као „Си-

29 Dr. Friedrich Otto, *The History of Russian Literature, with a Lexicon of Russian Authors*, pp. 301-303: Најбољи препис оригиналног дела *Латонис* или *Хроника* Оца Нестора Кијевског су били *Paper-Codices* из 14. и 15. века, али су оба ова рукописа била спаљена у Москви 1812. године. Постоји још неколико преписа оригиналног рукописа, али највреднија копија *Хронике* је била „она од Шлецера коју он није објавио све док није довршио свој четрдесетогодишњи рад на њеном комплетирању... Јасикоф је превео овај рукопис на руски језик и објавио га у три топа под именом Оца Нестора или *Стари руски латопи на старом словенском дијалекту*, прикупљен, преведен и илустрован од стране А. Л. Шлецера у Сент Петербургу од 1809. до 1819. године.“ Такође на исту тему видети Г. В. Носовски, А. Т. Фоменко *Ломоносов и Милер* (Допуна на крају књиге А.Т. Фоменка „Тројански рат у Средњовековљу“), Москва, „Астрељ“, 2007, с. 363-374.

30 Немања Вуковић, „Одређење културно-географског и политичко-географског идентитета Русије у делу Владимира Ламанског“, стр. 279, cit. Лев Гумиљев, *От Русик России*, Эксмо, Москва 2009, стр. 321.)

нова Нојеве Арке³¹ и Јафетоваца³¹ од времена Великог потопа наомамо, о чему сведоче оригинални историјски извори и писани споменици широм Источног Медитерана од Мегаре и некадашњег трачко-феничанског Орминијума-Посејдо-нијума у данашњој Грчкој³² и места Дрвени у Македонији³³ или Гордиона, Ефеса и некадашњег Сирбиса у данашњој Турској све до Синајске горе.³⁴ Ова ранија верзија порекла Словена је још увек била актуелна у доба цара Петра Великог,³⁵ али је касније била одбачена у свести многих руских и словенских генерација ђака.Руски народ је имао одређена историјска искуства дисконтинуитета у својој вишемиленијумској историји, која на почетку двадесет и првог века још увек имају утицај на дискутабилну интерпретацију руске историје и самог појма руског идентитета.³⁶ Од доба

31 *Genesis* 10; *Chronicles* 1, Diodorus Sicul. 1. 5. 323.; Clemens Alexandrinus, Strom. 1. 1. 382.; Laonicus Atheniensis Chalcocondylae, *Historiarum Libri decem*: "Sarmatorum ac Sueborum gentes"; "Serblo... Triballos, autem gentes esse totius orbis antiquissimam et maximam, compertum habeo."; *Летопис* или *Хроника* Оца Нестора Кијевског

32 Strabo, 11.14.12; 11.4.8.; 7.303; 7.316; Thucydides, 2. 101, Herodot. 7.185, Pokorny, *Indogermanisches Etymologisches Woerterbuch*, University of Leiden., 1959, „Illyrian VN Voioi». Такође о вези Аргоса, Херакла, Трачана и Пелазга на територији данашње Грчке видети J. A. Cramer, *A Geographical and Historical Description of Ancient Greece*, Vol. 3, Clarendon Press, Oxford, 1828, p. 251, cit. Scholiast of Euripides. (Euripides, Orest.963; Phoeniss. 263, Alcestis, 67; 498)

33 Joseph Roisman, Ian Worthington, *A Companion to Ancient Macedonia*, John Wiley & Sons, 2011, p. 97: У месту Дрвени у данашњој Македонији пронађен је трачки *Дрвени натпис*.

34 О сличности натписа на каменим споменицима и словенског писма видети Bokh, *Metrolog.untersuch.* 1888. S. 427; S. Bokh, *Corp. Inscr.graec.*,Т. III. No.C *orpusincriptionumGraecarum*, Bokh, *corp. inscript.*III, 4102 Morisani,*Inscript. Reginae*; Камени натпис „Serbios Heraclides” између Пиднеи Дионау данашњој Грчкој; Theodor Mommsen, *Die Unteritalishchen Dialekte*, Leipzig, 1850. и T. Volanskii, *Pamjatniki pismenosti Slovjanz do rizdva Hristovoga*, Moskva, 1854, str. 3 (tab I, lb): О табли од теракоте из четвртог века пре Христа на којој пише *Ieraklis Sclavenos* („Херакло Словен“).

35 *Грамоты русского царя Петра I* от 03 марта 1711, у Орфелин Захарије Стефановић, *Житие и славные деяния государя Петра Великого, с приложением краткой географической и политической истории о российском царстве*, Венеция 1772, Россия 1774.

36 Разговор Милане Бабић са Валеријем Расторгујевим, *Печат*, 04.10.2013.: „Русофобија и славенофобија су близанци: њих спаја у потпуности основан страх“: „Наши дједови нису повезивали ријеч „руски“ са етничком припадношћу. Као прво, тако су називани грађани Русије: руски Нијемци, руски Грци или Карелци. Као друго, тим ријечима су се понекад наглашавали православ-

владавине царева Бориса Годунова и Петра Великог у руско Царство унете су многе модернизацијске промене у смислу преузимања елемената стране културе.³⁷ После тога од времена царице Екатарине Друге руски народ је доживео један специфичан процес деисторизације у облику дискутабилне интерпретације о заснивању руске царске династије и капацитетима заснивања политичке организације у руском друштву, чије се психолошке и културолошке последице осећају до данашњих дана.³⁸ Припадници германско-нор-

ни. Као треће, њима се означавао снажан словенски суперетнос, који је укључивао Великоорусе, Украјинце, Бјелорусе. Затим су совјетске власти увеле појам „совјетски народ“, а Русима су почели називати само Великоорусе. Уз ово, последња ријеч – као самоназив нашег народа – избачена је из употребе и готово заборављена. Послије распада СССР-а, када су вјештачки отргнули Руску Федерацију од других територија историјске Русије, пре свега од Украјине и Бјелорусије, уско етничко тумачење рускости се учврстило. И сада долази до великих тешкоћа при коришћењу тих ријечи, јер не можеш увијек објашњавати шта имаш у виду... Са појмом „русијски“, све је напросто једноставније.“

- 37 Joseph Brodsky, “A Guide to a Renamed City”; *Less Than One: Selected Essays*, Farrar Strauss Giroux, New York, USA, 1986, p. 71; M. V. Lomonosov, „Panegyric to the Sovereign Emperor, Peter the Great“, Trans. Ronald Hingley; Marc Raeff, (Ed.), *Russian Intellectual History: An Anthology*, New York: Harcourt, Brace & World, 1966, Reprinted by Marc Raeff, *Russia Engages the World ‘Peter the Great and His Legacy, 1453-1825*, <http://rusia.nypl.org/level3.html>: Утицај нових страних култура је био видљив не само на примеру ангажовања страних стручњака у изградњи Петровграда који је био замишљен да буде „прозор Русије у Европу“, него и у употреби новог назива Петербург за тај град који је био германизована верзија имена Пјотр (Петар). Такође у вези са реформама језика у Русији видети „Словенски језик је језик цркве и молитве“, *Сачувајмо Црквенословенски језик*, Прев. из *Богослужбениј язык Русской Православной Церкви. История. Попытки реформации*, Сретенский манастирь. 1999., стр. 215-221: Преподобни Пајсије Величковски који је саставио зборник светоотачких поука о духовном животу *Филокалија или Добротољубље* је дословно преводио Свето писмо и друге црквене књиге са грчког на словенски језик и сматрао да су ова два језика запањујуће слична. Светитељ Филарет, митрополит Кијевски, сматрао је да је избацивање црквенословенског језика из свести значило одвајање од допетровске културе за коју је овај језик био књижевни језик у Руском царству и даље је био живи језик Цркве. Сматрао је да је то значило постати странац у односу на изворе рускости.

- 38 У доба владавине царице Екатарине Друге истовремено са праксом индустријализације и изградње железнице и раста комерцијалне индустрије, препуштен је монопол над интерпретацијом руске историје припадницима германско-нордијске историјске школе Аугусту Вон Шлецеру и Герхарду Фридриху Милеру који су на позив царице дошли да једно време живе и раде у Русији. О томе видети Dr. Friedrich Otto, *The History of Russian Literature, with a Lexicon of Russian Authors*, Transl. By George Cox, Oxford. D. A. Talboys,

дијске школе у доба царице Екатарине Велике су наметањем своје интерпретације порекла руске династије Рјуриковича и начина њиховог доласка на престо руског Царства успешно одстранили из свести својих руских ученика тезу да су Словени били политички зрео народ који је био у стању да успостави политичку организацију у својој држави без мешања страних владара. Овом интерпретацијом је уједно занемарена важна историјска функција реке Дњепар која је уз Дунав и остале реке црноморског басена била геополитичка, трговачка и културолошка повезница некадашњих хиперборејских словенских трговаца ћилибаром, крзном и осталим производима са њиховим трговачким партнерима из Егејског мора, Константинопоља и источног Медитерана. Брицањем такве геополитичке и културолошке повезнице северних Словена са црноморско-егејско-балканским Словенима је уједно у свести словенских народа занемарена читава једна генеалогска, културна, економска и политичка повезаност константинопољских, бугарских, српских, грчких и руских царских династија у средњем веку³⁹ чија је значајна заједничка историјска повезница било хришћанство изравно пренесено Словенима од Светог Петра, Светог Павла, Светог Андрије и осталих хришћанских апостола.⁴⁰ Не само овакав један потез, него и неки следећи важни догађаји у руској историји су прекинули јавну свест о повезаности некадашњих средњовековних православних словенских царстава⁴¹

1839, р. 301-302; Такође на исту тему видети Г.В. Носовски, А.Т. Фоменко, *Ломоносов и Милер* (Допуна на крају књиге А.Т. Фоменка „Тројански рат у Средњовековљу“), Москва, „Астрел“, 2007, с. 363-374, прев. Сава Росић.

39 *Руски царски летопис*, прев. са староруског М. Витезовић, Завод за уџбенике, Београд, 2012., „Свети Сава у руском царском летопису“, „Родослов и генеалогска веза династија“ - стр.20-21; Писмо цара Михаила Седмог Парапинака српском владару Михаилу Војислављевићу у *Летопис Матице Српске*, К. 129., стр.21.

40 *Нови завет*, „Друга посланица Светог Апостола Павла Тимотеју“ (2. Тим. 4. 10); „Посланица Светог Апостола Павла Римљанима“ (15.19)); Eusebius, *Church History* III.1

41 Владарске елите и обични људи у словенским државама – царствима-теодулијама су преносили моралне поуке Светог писма, светих канона, житија, летописа, повеља, историјских записа, фрески, икона и светих литургијских служења са генерације на генерацију. Удруживање црквених правила и световних прописа у кодекс моралних и правних закона константинопољских

као носиоца „традиционалне моралне вертикале међу њиховим народима“ која је била традиционално значајна за управљање руском државом.⁴² У истом периоду су на историјску и политичку сцену руског Царства ступиле одређене

царева Теодосија и Јустинијана да је Бог дао човечанству кроз Цркву два велика дара – свештенство и царство, односно духовну и државну власт (цит. *Codex Theodosianus*, Justinian, “Novellae VI”, *Corpusjuriscivilis*, Теодосије, *Житије Светог Саве*, Стара српска књижевност у 24 књиге, књига 5, Просвета - Српска књижевна задруга, Београд 1988.) и да владар мора да буде Божји слуга као и његови поданици били су значајан део подлоге за кодекс моралних и правних закона српског светитеља и архиепископа Светог Саве *Кормчег* (*Крмчија*), односно „Управљање бродом (државом)“ које је дало велики допринос учвршћивању духовности у српском, бугарском и руском царству у средњем веку. (цит. Simon Franklin, *Writing, Society and Culture in Early Rus*, С. 950-1300, Cambridge University Press, 2002, str. 138, 147, cit. Shchapov, *Vizantiiskoe iuzhnoslavianskoe pravovoe nasledie*, str. 117-119: Руски митрополит Кирил је 1273. године добио од бугарског деспота Светослава и проширио по Русији *Книгу Кормчег*. Рјазански принчеви су сачували копију текста ове књиге из 1284. године – књигу упутстава о животу у вери и црквеним правилима и синопсис црквених канона и цариградског краљевског закона са коментарима цариградских научника на основу преведеног светосавског *Номоканона*.) Неколико деценија након тога у вези са сличним правним променама у Русији мислилац Константин Леонтјев је у делу *Византизам и словенство* цитирао мишљења једног турског паше да ће „Русија бити снажна све док не буде имала устав“, као и мишљење британског филозофа и историчара Томаса Карлајла да „већу предност имају царизам, па чак и велики туркизам, него чиста анархија до које доводе парламентарна красноречивост, слобода штампе и обрачунавање гласова.“ (цит. Константин Леонтјев, *Византизам и словенство*, Логос, Београд, 2005., стр. 32)

- 42 Небојша Вуковић, „Одређење културно-географског и политичко-географског идентитета Русије у делу Владимира Ламанског“, стр. 263-283, цит. Ламански, Расторгујев, Дугин, Смолен. Културу средњовековних православних држава је одликовало функционисање државе и управљање живота људи према Божјим заповестима. Сматрало се да је владар државе „Божји изабраник и Миропомазаник“, као што показују случајеви крунисања царева у Константинопољу, припадника династије Немањић у манастирима Светог Петра и Павла и Жичи у Србији или случај прихватања позива Земског сабора 1613. године испред икона Свете Богородице и светитеља од стране припадника династија Васиљевић и Романов Михајла Теодоровича да постане руски Цар. (О томе видети „Феодоровская икона Божией Матери“, *hram-troicy.prihod.ru*, Русская Православная Церковь, Нижегородская епархия, II Нижегородское благочиние, 27 Март 2013, <http://vysokovo.prihod.ru/news/guid/1135861>); (Ed.) Andrzej Lazari, *The Russian Mentality: Lexicon*, University of Lodz, Katowice 1995, p. 100, cit. Metropolitan of St Petersburg Ioann, 1993: Собор је био традиционална историјски тип руског „парламентаризма“ као један религијски, симболички и духовни акт који враћа јединство ауторитета и Православаља, јединство које је било изгубљено у Времену невоља, мирећи их међу собом и са Богом, и потврђујући повратак Божјег закона као аутократске основе руске државности.)

личности, трговци и авантуристи чији се утицај на руског Цара и министре показао јачим од утицаја представника војних кругова који су узалудно упозоравали на погубне последице њихових потеза, како су показали догађаји у двадесетом веку.⁴³ То значи да, уз проблем непомињања етнонима Руса или Словена у савременом евроазијског интеграционом пројекту, постоји и проблем поновног историјског одређења

43 David MacLaren McDonald, *United Government and Foreign Policy in Russia, 1900-1914*, Harvard University Press, 1992, pp. 40 – 46; Robert A. Berry, „Czartoryski’s Hôtel Lambert and the Great Powers in the Balkans, 1832-1848“, *The International History Review* Vol. 7, No. 1 (Feb., 1985), pp. 45-67 *The memoirs of Count Witte*, Garden City, N. Y., and Toronto, Doubleday, Page & Company, 1921; A. Dz. P. Tejlor, *Borba za prevlast u Evropi – 1848 – 1918*, „Veselin Maslesa“, Sarajevo, SFR Jugoslavija, 1968., p. 383; John N. Westwood, *The Illustrated Encyclopedia of the Russo-Japanese War*, Sidgwick & Jackson, London, Great Britain, 1973, pp. 19; 28; 45; 50: Политичке акције некадашњег руског министра Адама Чарториског не само у Русији него и ван њених граница у словенским државама или трговца - предузетника Александра Михайловича Безобразова у Азији показале су се као деструктивне по судбину Русије и тих словенских држава. Све то се уклапало у конструктивистичку идеологију за чије извршење су били претежно погодни одређени кругови квазикултурне салонске, бирократске и трговачке елите у словенским државама. Уопште гледано у периоду од времена доласка Екатарине Друге на руски царски престо до избијања Октобарске револуције 1917. године и претапања некадашњег руског царства у нову бољшевичку творевину Совјетски савез забележено је учешће различитих опскурних руских и страних предузетника, финансијера, салонских политичара и бирократа у готово свим важним политичким, економским, војним и културним функцијама руског царства, што је резултирало, између осталог, дискутабилним одлукама у вези са изградњом транс-сибирске железнице и последичним увлачењем Русије у непотребни рат са Јапаном и лошим функционисањем руске војске у том рату. Непотребан Руско-јапански рат који се одиграо на почетку двадесетог века показао је да су изгинули руски и јапански војници били само жртве потеза светских моћника у походу на нову геополитичку констелацију снага и ресурса у наставку двадесетог века. У Русији је затим убиством руског Цара Николаја Другог уведена једнопартијска бољшевичко-комунистичка владавина и формиран Совјетски савез као нова државна заједница, а након распада Совјетског Савеза у пост-совјетску Русију је уведена парламентарна демократија. Ускоро ће се напунити сто година како траје историјски правни дисконтинуитет садашње Русије са пред-совјетском царском Русијом у којој је владала вишевековна традиционална православна морално-правна вертикала. За то време су у новим пост-царскоруским државним заједницама на територији Русије страх од Божје казне, поштовање Бога као творца и раније морално-правне законе, односно традиционалне моралне вредности које су биле прописане светим црквеним канонима и државним повељама и граматама, заменили нови правни закони и нови облик политичке организације и филозофије у њима.

и утврђивања самог морално-правног идентитета православлa у оквиру цивилизацијског идентитета руског и осталих словенских народа на почетку двадесет и првог века. Корени успешно спроведеног западног колонијалног културолошког пројекта на подручју бившег Руског царства могу да се пронађу у периоду владавине царице Екатарине Друге, када су припадници германско-нордијске историјске школе Аугуст Вон Шлецер и Герхард Фридрих Милер на позив царице Екатарине Друге дошли у Русију и упркос оштром противљењу научника Михаила Ломоносова и неких осталих руских историчара преузели примат у највишим руским интелектуалним круговима над интерпретацијом дотадашње руске историје, укључујући ту и уређивање и прекрајање чувених древних руских летописа.⁴⁴ С друге стране, у деветнаестом веку је на територији некадашње древне Дакције и Сарматије, односно Влашке и Молдавије,⁴⁵ успостављена држава Румунија према замисли контроверзног молдавско-влашког кнеза и револуционара Александру Јоан Куза, уз подршку политичара Михаил Когалницеану и Јон Братиану и локалних политичких партија Конзервативаца и Либерала. Они су желели да поведу своје сународнике на „пут прогресе-

44 Dr. Friedrich Otto, *The History of Russian Literature, with a Lexicon of Russian Authors*, Transl. By George Cox, Oxford. D. A. Talboys, 1839, p. 301-303: Најбољи препис оригиналног дела *Летопис* или *Хроника* Оца Нестора Кијевског су били *Paper-Codices* 14. и 15. века, али су оба ова рукописа била спаљена у Москви 1812. године. Постоји још неколико преписа оригиналног рукописа, али највреднија копија *Хронике* је била „она копија од Шлецера коју он није објавио све док није довршио свој четрдесетогодишњи рад на њеном комплетирању... Јасикоф је превео овај рукопис на руски језик и објавио га у три тома под именом Оца Нестора или *Стари руски летопис на старом словенском дијалекту*, прикупљен, преведен и илустрован од стране А. Л. Шлецера у Сент Петербургу од 1809. до 1819. године.“ Такође на исту тему видети Г. В. Носовски, А. Т. Фоменко *Ломоносов и Милер* (Допуна на крају књиге А.Т. Фоменка „Тројански рат у Средњовековљу“), Москва, „Астрел“, 2007, стр. 363-374.

45 Prisci *Fragmenta*. 8. R. 291-305; *Historicigraeciminoris*, 1870; Владимир Ћоровић, *Историја Срба*, Ниш, “ЗОГРАФ”, 2001, стр. 19-23, цит. Приск који у доба Римског царства назива Влашку „словенском земљом“; Aeneae Syllii *PiccolomineiposteaPШпрае*, *Europa*, cap. 1 = *Operageographicaethistorica*, Helmstadt, 1707; Константин Јиричек, *Историја Срба*, прев. Јован Радоњић, Научна књига, Београд, 1952., стр. 60: Јиричек назива Влашку „родном земљом Словена“;

са и цивилизације⁴⁶,⁴⁶иуз подршку Француске и Италије, „готово Наполеона Трећег“⁴⁷ и касније и германског (пруског) канцелара Ото фон Бизмарка,⁴⁸ довели су у земљу пруског племића Карла Хоенцолерн-Зигмарингена (*Karl Hohen zollern-Sigmaringen*), који је од 1866. године постао први румунски принц и касније краљ.⁴⁹ Како би се поништио ранији словенски идентитет новонасталог „румунског“ народа почео је процес маргинализације дотадашњег старословенског језика српске редакције и црквенословенског језика у богослужењу у земљи⁵⁰ и стварање новог румунског језика и писма.⁵¹ На подручју данашње Украјине, крајем осамнаестог века германски историчари су под патронатом Аустро-Угарског двора написали историју галицијске Украјине.⁵² Слично реформи традиционалне азбуке у Србији спроведеној у деветнаестом веку, такође је и на подручју данашње Украјине била извршена реформа традиционалног локалног писма и

46 Neagu Djuvara, *Între Orient și Occident. Țările române la începutul epocii moderne* («Between Orient and Occident. The Romanian Lands at the beginning of the modern era»), Humanitas, Bucharest, 1995, p. 332.

47 (Ed.) Vasile Stoica, *The Roumanian Question*, Pittsburgh Printing Company, 1919, p. 28.

48 William Miller, *Ottoman Empire and Its Successors 1801-1927: With an Appendix, 1927-1936*, The Cambridge Historical Series, Cambridge University Press, 2013, pp. 320 – 331.

49 (Ed.) Vasile Stoica, *The Romanian Question*, p. 29.

50 Живојин Андрејић, Виолета Илић, „Мултикултурна и етничка прожимања Срба и Влаха у Србији на размеђи између Југославије и Румуније“, Митолошки зборник 32, Рача, 2014., стр. 201-202:“ Од примања хришћанства, кроз читав средњи век, Влашка православна црква је служила на црквенословенском и српкословенском језику. Све цркве и живописи у њима, до 1868. године, сигнирани су српкословенским и врло ретко на грчком језику. Довођење на власт владара из династије Хоенцолерн-Сигмаринген, по основу споразума великих сила, која није имала никакву традицију у народу, и без порекла од народних старовлашко-молдавских династија, носи један велики знак питања. Исти случај се одиграо и код заједничког суседа Бугарске са наметањем немачке династије Сакс-Кобург.“

51 Frederick Kellogg, *The Road to Romanian Independence*, Purdue University Press, 1995, pp. 11-12

52 Ludwig Albrecht Gebhardi, *Geschichte des Grossfürstenthums Siebenbürgen und der Königreiche Gallizien, Lodomerien und Rothreussen*, J. Leyrer, Pesth, 1808; Johann von Christian Engel, *Geschichte von Halitsch und Vlodimir*, Wien, 1792; Paul R. Magocsi, *A History of Ukraine: The Land and Its Peoples*, University of Toronto Press, 2010, p. 426

стандардизација словаї (ji) и г (g).⁵³У суседној словенској држави Бугарској аустријски племић и војник Фердинанд Максимилијан Карл Леополд Марија Сакс-Кобург-Гота постао је бугарски кнез 1887. године и бугарски краљ 1908. године, само два дана пре него што је Аустро-Угарска прогласила анексију Босне и Херцеговине на Балканском полуострву 24. сепембра 1908. године.⁵⁴ У Грчкој, која са Словенима још од давне прошлости има одређене заједничке историјске корене,⁵⁵ је Аустријска монархија 1832. године уз употребу оружаних снага против домаћег грчког становништва поставиласина баварског краља Лудвига Првог, барона Ото фон Вителсбаха (*Otto von Wittelsbach*) за „првог грчког краља“.⁵⁶Под његовим патронатом су затим

53 Ivan G. Iliiev, „Short History of the Cyrillic Alphabet“, *International Journal of Russian Studies*, No. 2, 2, 2013; Paul R. Magocsi, *A History of Ukraine: The Land and Its Peoples*, University of Toronto Press, 2010

54 Станоје Станојевић, *Историја српскога народа*, Логос арт, Београд, 2010., стр. 329-330.

55 *Летопис Матице Српске*, К. 129., стр. 21: У вези са хришћанском и просветитељском мисијом Светог апостола Андреја на овом географском подручју византијски цар Михаило VII Парапинак (1071-1078.) писао је једном приликом српскоме краљу Михаилу Војислављевићу: «Уче ме свете књиге и до-ставјерне историје, да наше обадвије државе имају један источник и коријен и да је једна иста спасавајућа ријеч била распрострањена у обадвије државе и да су једни исти очевици божанствене тајне и вијестници прогласили у њима ријеч еванђелску»; Такође о неким старим словенским топонимима у Грчкој видети Max Vasmer, *Die Slaven in Griechenland*, Berlin 1941., Myrto Veikou, *Byzantine Epirus: A Topography of Transformation. Settlements of the Seventh-Twelfth Centuries in Southern Epirus and Aetoloacarnania, Greece*, BRILL, 2012, pp. 291-293; Cyprian Robert, *Le monde slave, son passe, son etat present et son avenir*, Tome II, Paris, 1852, pp. 20-21; Alexander Bokh, *Metrolog. untersuch.* 1888. S. 427; S. Bokh *Corp. Inscr. graec.*, Т. III. No. *Corpus inscriptionum Graecarum* Bokh, corp. inscript. III, 4102 Morisani, *Inscript. Reginae*.

56 Nina Athanassoglou-Kallmyer, „Excavating Greece: Classicism between Empire and Nation in Nineteenth-Century Europe“, *Nineteenth-Century Art Worldwide*, Volume 7, Issue 2, Autumn 2008, <http://www.19thc-artworldwide.org/autumn08/38-autumn08/autumn08article/94-excavating-greece-classicism-between-empire-and-nation-in-nineteenth-century-europe>: Репресију војске новоуспостављеног режима према локалном грчком становништву забележио је у својој колекцији од 102 оригинална цртежа од 1833. до 1838. године члан гарде краља Вителсбаха и сликар Лудвиг Колнбергер (Ludwig Köllnberger) у *Bayerisches Hauptstaatsarchiv, Abteilung III, Kriegsarchiv*, затим National Historical Museum, Athens, (копије); цит. Marilena Kassimati ed., *Athina-Monacho: Techni kai politismos stin nea Ellatha* [Athens-Munich: Art and Culture in Modern Greece], exh. cat. (Athens:Greek Ministry of Culture, 2000), 496-501.

древна археолошка налазишта у Грчкој стављена под монопол страних археолошких групација *Ecole Française d'Athènes*, (1846), атинског одељења *Deutsche Archäologische Institut* (1873) и *British School in Athens* (1879), чије су „оперативне агенде“ одређивали политички интерес и стипендије⁵⁷ и које су биле усмерене, према речима археолога Лудвига Куртиуса, у циљу „продора пруске културне политике на Исток.“⁵⁸ У тој новоствореној држави Грчкој због учесталих народних побуна баварски барон фон Вителсбах је абдицирао 1862. године, али је на његово место дошао нови страни краљ из данске династије Гликсбург (*Glücksburg*) као краљ Џорџ Први (*King George I*), а новоуспостављена западна културна империјалистичка политика учвршћена је, према историчарки уметности Нини Атанасоглу-Калмајер, „подређивањем спреге туризма, археологије и фотографије у успостављању империјалистичког пројекта колонијалне интерпретације светске и грчке историје на том подручју“.⁵⁹ У Србији је под патронатом Аустро-Угарског двора реформу

Такође исти извор цитирајући грчке дневне новине *Dimokritos* of October 9, 1851 у Georgios Pharmakithis, *O zographos Athanassios Iatrithis (1799-1866) [The Painter Athanassios Iatrithis 1799-1866]* (Athens: P. Bolaris, 1960), 240. и Stathis Gourgouris, *Dream Nation: Enlightenment, Colonization and the Institution of Modern Greece* Stanford University Press, 1996, p. 6.

- 57 Nina Athanassoglou-Kallmyer, „Excavating Greece: Classicism between Empire and Nation in Nineteenth-Century Europe“, цит. Roland Etienne ed., *Les politiques de l'archéologie. Du milieu du XIXe à l'orée du XXIe*, colloque organisé par l'Ecole française d'Athènes à l'occasion de la célébration du 150e anniversaire de sa fondation (Athens: Ecole française d'Athènes, 2000); Georges Radet, *L'histoire et l'oeuvre de l'école française d'Athènes* (Paris: Albert Fontemoing, 1901), *passim*.
- 58 Исто, цит. Ludwig Curtius, Marchand, *Down from Olympus*, 92: Немачки археолог Лудвиг Куртиус, који је био надлежан за археолошко налазиште на Олимпу, у једном писму тадашњем немачком министарству је упоредио достигнућа немачких археолога у иностранству са успешним продорима пруске технологије и пруских оружаних снага на Исток и предвидио да ће се тек у будућности показати успешне последице такве нове културне политике „продора на Исток“.
- 59 Исто, цит. Haris Yiakoumis and Isabelle Roy, *La Grèce: La croisière des savants 1896-1912* (Paris: Picard, 1998); James Ryan, „Imperial Landscapes: Photography, Geography and British Overseas Exploration, 1858-1872,“ in *Geography and Imperialism 1820-1940*, ed. Morag Bell, Robin Butli, and Michael Heffernan (New York: St. Martin's Press, 1995), 53-79.; Richard Tomlinson, *The Athens of Alma-Tadema* (Wolfboro Falls, NH: Alan Sutton Publishing Ltd, 1991), *passim*.

српске азбуке извео српски филолог и антрополог Вук Стефановић Караџић, и према признању иницијатора те лингвистичке реформе, управника Бечке библиотеке Јернеја Копитара, та реформа је „прекинула дотадашњу културолошку везу Србије са словенским православним државама Бугарском и Русијом и приближила је Аустро-Угарској“.⁶⁰ Та реформа је онемогућила тадашњим Србима да читају српске историјске хронике, правне документе, житија, летописе и осталу литературу на црквенословенском језику и уједно је прекинула дотадашње руско-влашко-молдавско-бугарско-српске културне везе које су у периоду пре владавине Турског османлијског царства на тим просторима одржавале Српска, Влашка, Бугарска и Руска православна црква,⁶¹ а за време владавине Турског царства Српска и Руска православна црква у рангу својих свештеника од патријараха и митрополита до јеромонаха и монаха.⁶² У области духовности реформу је извео и размонашени српски просветитељ Доситеј Обрадовић који је у традиционално српско светосавско православље унео до тада непознате

60 Aleksa Ivić, „Arhivska građa o srpskim i hrvatskim književnim i kulturnim radnicima 1740-1880“, *Zbornik za istoriju, jezik i književnost srpskog naroda*, III, Srpska Kraljevska Akademija, Beograd, 1926., str. 262-263.; Golub Dobrašinić (Ur.), *Kopitar i Vuk*, Vukov sabor Tršić – Rad, Beograd, 1980.

61 Simon Franklin, *Writing, Society and Culture in Early Rus*, С. 950-1300, Cambridge University Press, 2002, str. 138,147, cit. Scharov, *Vizantijskoe iuznoslavianskoe pravovoe nasledie*, str. 117-119; Руски митрополит Кирил је захваљујући бугарском деспоту Светославу руског порекла из Видина добио српску верзију *Крмчије*, односно „Книгу Кормчег“ Светог Саве и дистрибуирао је од Кијева на југу, Владимира на североистоку, Новгорода на северу до Владимира на југозападу, што је допринело учвршћивању духовности у православним земљама у Средњем веку.

62 Мирослав Јовановић, *Срби и Руси 19-21. век* (Историја односа), Београд, 2012. стр. 60.; Никола В. Поповић, *Србија и царска Русија*. Београд, 2007. С. 13.). Светлана Долгова, Екатерина Иванова, Анатолий Турилов и Татјана Суботин-Голубовић, *Документа и материјали “Москва – Србија, Београд – Русија”*, Први том: *Друштвене и политичке везе XVI-XVIII век*, Архив Србије, Главное архивное управление города Москвы, Београд-Москва, 2009.: Везе између Влашке, Српске и Бугарске православне цркве које су биле чврсте још од 13. века доживеле су 1864.-1868. године „реформе“ приликом оснивања државе Румуније, али су и даље остале чврсте. Више о томе у: Живојин Р. Андријевић, Виолета С. Илић, „Мултикултурна и етничка прожимања Срба и Влада у Србији на размеђи између Југославије и Румуније“, *Митолошки зборник 32*, Центар за митолошке студије Србије, Рача, 2014., стр. 207.

елементе Еберхартове рационалне теологије.⁶³ Од тог времена потиче у званичној српској историографији и образовном систему прихватање научно непоткрепљених исказа историчара германско-нордијске провенијенције о српској историји и националном идентитету⁶⁴ науштрб старих српских родослова и летописа и историјских записа разних светских античких и пост-античких историчара о српској историји на Балканском полуострву.⁶⁵ У овом периоду је такође у Србији увођење *Грађанског законика* 1844. године, насталог на основу *Аустријског грађанског законика*, проузроковало распадање дотадашњих сложних сељачких задруга и патријархалног сеоског менталитета и друштвене сеоске организације.⁶⁶ Недавно откривени документи о плановима Аустро-Угарског двора из 1896. године за стварање албанске нације и државе на Балканском полуострву⁶⁷ откривају обресе заснивања геополитичке констелације на Балканском полуострву почетком двадесетог века, која је одредила потезе светских политичара и међународних правника у вези са догађајима у миру и рату на Балканском полуострву касније током двадесетог и двадесет и првог века. У том смислу компаративном и аналитичко-синтетичком методом могу да се анализирају закључци *Версајског уговора* из 1919. године, на којем су

63 Владимир Вукашиновић, *Свети Сава и Доситеј Обрадовић – покушај новог читања*, Издавачки фонд СПЦ Архиепископије Београдско-Карловачке, Београд, 2012, стр. 79-86

64 Бенијамин Калаји, *Историја српског народа*, прев. Гаврило Витковић, Државна штампарија, Београд, 1882.

65 Видети компаративно историјске записе Светог Саве, Ђорђа Бранковића, Јована Рајића, Захарија Орфелина, Милоша С. Милојевића, Симе Поп Лукина Лазића, Љубомира Стојановића, старе српске летописе и оригиналне историјске изворе Страбона, Херодота, Тацита, Амијана Марцелина, Приска, Прокопија, Јована Зонаре, Јаоника Халкокондила, Георгиса Кедрениса, Константина Филозофа, Данијела Фарлатија, Николе Томаса, Ђон Вилконсона, Мавра Орбинија, Апендинија, Сипријана, Шафарика, Пјановићке, Деретића и осталих историчара.

66 Мирослав Ђорђевић, „Увод у грађанско право“, Правни факултет Универзитета у Београду, Београд, 2004., стр. 71., цитирајући Драгољуб Стојановић, Оливер Антић.

67 Теодора Толева, *Влиянието на Австро - Унгарија за създаването на албанската нация 1896–1908*, Ciela, Софија, 2012., стр. 28, цит. „Die Albanienpolitik Osterreich-Ungarns un italiens 1877-1908 de Hans Dieter Schanderl“

поједини светски моћници јавно изражавали жаљење „што је од тада Србија изгубила своје место у светској историји“,⁶⁸ а касније и закључци осталих међународних конгреса и комисија којима су се припремале основе за даље културолошко уништавање идентитета народа на Балканском полуострву, као и за будуће оружане сукобе између тих народа.⁶⁹ Као што су у двадесетом веку показали примери стварања држава под именом Југославија или Совјетски Савез, употреба синонима, кованица и уопштених назива као замене етнонима неког народа имала је велики значај и утицај на одређивање будућности тог народа и његовог идентитета у новим државним или регионалним творевинама. Све ово упућује на потребу схватања погубности процеса деисторизације словенских држава и озбиљнијег обраћања пажње словенских историчара, археолога, филолога, правника, антрополога и осталих научника на оригиналне историјске документе и друге материјалне доказе о постојању словенског цивилизацијског идентитета у историји. Прихватање употребе једног општег интеграционистичког назива за неку државу или регион, уместо дотадашњег етнонима народа који у њој живи као њеног именитеља, по правилу најављује мењање свести и идентитета народа који је био носилац ранијег идентитета и уједно најављује озбиљне промене у будућој интерпретацији текућих историјских процеса у тој држави. Другим речима, прихватање употребе другог назива уместо етнонима народа као носиоца идентитета неке државне заједнице такође утиче и деценијама и вековима касније на интерпретацију историјских процеса, личности и догађаја на подручјима на која се ти етноними, његови синоними или општи називи односе. Један карактеристичан пример за овакву тврдњу

68 (Ур. Мишо Вујовић), *Србија друмовима, пругама, рекама*, Принцип Бонарт Прес: Туристичка организација Србије, Београд, Чачак, 2007., стр. 29, цит. Жорж Клемансо.

69 Duncan Wilson, *Tito's Yugoslavia*, Cambridge University Press, 1979, 14-15; Denison Rusinow, *The Yugoslav Experiment 1948-1974*, University of California Press, 1978; Declaration on Yugoslavia (Extraordinary EPC Ministerial Meeting, Brussels, 16 December 1991), <http://www.dipublico.com.ar/english/dec-laration-on-yugoslavia-extraordinary-epc-ministerial-meeting-bruss-els-16-december-1991/>; Regional instruments in the context of the former Yugoslavia, <http://www.icj-cij.org/docket/files/141/15048.pdf>

може да буде пример мини-глобалистичког политичког експеримента стварања једне мале супранационалне државе у историји под називом „Југославија“ 1918. године.⁷⁰ Један век након што је почео да функционише тај политички

70 Дотадашња Краљевина Србија је била држава српског народа којег је бечки двор у званичним документима пре тога називао „славном илирско-сербском или илирско-рашком нацијом.“ (цит. Privileges of Emperors Leopold, Josef and Charles VI, and also of Her Royal Majesty Maria Theresas glorious Illyro-Rassianation“ *Illyrio Serbica 1683-1715 (1723)* Уласком у ту заједницу јужно-словенских народа Краљевина Србија је прво одбацила своје дотадашње име Србија и та нова државна заједница је испрва била озваничена као „Држава Срба, Хрвата и Словенаца“. Амбициозна намера светских моћника и тадашњег српског краља и једне мале групе политичара из српског и околних народа који су учествовали у стварању ове државе била је да Срби буду нека врста Пијемонта окупљања јужнословенских народа на том простору у једну функционалну државу, слично нади неких руских мислилаца од времена Владимира Ламанског наома да би Русија могла да буде пијемонт окупљања словенских и осталих евроазијских држава на једном великом простору Европе и Азије. Међутим, у наведеном постепеном историјском процесу интеграција јужнословенских народа од 1918. године па надаље у склопу државе под називом Југославија, након што је био избачен појединачан назив Срба, Хрвата и Словенаца за ту новостворену државну творевину, за њу је био одређен нови назив „Југославија“, Употреба интеграционог државног назива „Југославија“ је била први индикатор да ће идентитет ових народа претрпети озбиљне промене у једном конгломерату наизглед сличних, али ипак различитих историјских искустава, религијских уверења и политичких филозофија. Унутар тог новог југословенског државног концепта у току неколико деценија је у различитим званичним и незваничним облицима био поништаван традиционални законоправни и религијски оквир српског и околних народа на основама безбожничког комунизма, паганске античке филозофије, марксизма и промоције интернационалног јединства припадника радничког друштвеног слоја. Унутар стварања нове званичне историографије у југословенском просветном систему, упркос постојању богате грађе оригиналних историјских извора, материјалних доказа и научних студија епигенетичара, археолога, филолога, антрополога, теолога, историчара и геоллингвиста о аутохтоности Срба на Балканском полуострву, у југословенском просветном систему су ђаци учили да Срби, Хрвати и Словенци нису били аутохтоне нације и носиоци културе на тим просторима, него да су први пут дошли на Балканско полуострво са Карпата у шестом и седмом веку после Христа у сеобама као сточарски и ратнички народ који је покорио староседелачке народе и населио се на ту територију. Слично судбини историјских дела руског историчара Михајла Ломоносова у Русији пре тога, тако је одмах по оснивању нове југословенске државне заједнице нестао велики део више деценија прикупљаног историјског опуса српског историчара „аутохтонисте“ Милоша Милојевића. Тако је у уводу књиге Милош Милојевић, *Одломци историје Срба и српских – југословенских – земаља у Турској и Аустрији*, I. Свеска, Државна штампарија, Београд, 1872., реиздање Никола Пашић, Београд, Графос Панчево, 1996. уредник Петар Милошевић написао да је та књига „најзабрањенија књига у историји писане речи“ и да је била велика одговорност објавити је након 124 године.

експеримент јужнословенских интеграција под називом Југославија он је неславно пропао у крвавом оружаном сукобу.⁷¹ Неки од карактеристичних показатеља за тврдњу о генералној поништености идентитета словенских народа на простору некадашњег Руског царства или Балканског полуострва, односно за тврдњу о одсуству њихове независности поводом доношења политичких одлука које се тичу назива њихових народа, држава, државних граница и права на миран и безбедан живот, су неразјашњене међународне правне и геополитичке последице одлукасовјетског комунистичког владара Никите Хрушћова о успостављању граница између република у бившем Совјетском Савезу средином двадесетог века,⁷² или одлукасветских владара и југословенских комунистичких владара о успостављању граница између бивших југословенских република на Балканском полуострву током двадесетог века.⁷³ У том смислу де-именизација, односно детнонимизација руског народа и државе у савременом супранационалном интеграционом „евроазијском“ концепту уклапа се као први корак у досадашњи процес западне колонијалне културолошке политике према државама на територији „Источне Европе“ и „Евроазије“, како су то дефинисали Халфорд Мекиндер и Николас Спајкмен. Тај процес је, као што је приказано компаративном историјском

71 Јужнословенски народи су изашли из те заједнице упропашћених привреда и политички и културолошки измењених идентитета, али и са новом обавезом да се тако ослабљени поново укључују у нове светске супранационалне интегративне токове. Карактеристично је да је након распада југословенске државе поготово српски народ, за којег је тадашњи краљ „ујединитељ“ замислио да представља стожер или пијемонт југословенског интеграционог ентитета, на крају завршио као биолошко редукован, културолошко-идентитетски прекренут из свог пред-југословенског српског линеарног историјског развоја, као и територијално оштећен мирнодопско-правним потезима направљеним у југословенском периоду и насилним ратним потезима у пост-југословенском периоду, који су биолошки значајно редуковали становништво на тим просторима и унитшили њихове привреде.

72 Maria Drohobysky, *Crimea: Dynamics, Challenges and Prospects*, Rowman & Littlefield, 1995, 7

73 Устав Социјалистичке Федеративне Републике Југославије, *Службени лист СФРЈ*, бр. 11/74; Alain Pellet, “The Opinions of the Badinter Arbitration Committee A Second Breath for the Self-Determination of Peoples“, *European Journal of International Law* 3(1)/1992.

и аналитичко-синтетичком методом, до сада осведочен у мењању историјске интерпретације успостављања државних заједница и владарских династија словенских народа, појаве њиховог етнонима и развоја њиховог писма и језика на простору на којем живе. Захваљујући бројности руског становништва и величини географског пространства на којем је оно смештено, историјско искуство одбацивања употребе етнонима руског народа и других обележја његовог традиционалног идентитета до данас није сметало руском и осталим словенским народима да одрже своје битисање у једној историјској темпорално-спацијалној вертикали. Ипак, понеки руски мислиоци као Александар Солжењин су упозоравали да Руси морају да буду опрезни у одређивању геополитичког статуса своје државе, због кризе националног идентитета и губљења историјске перспективе.⁷⁴ Међутим, интеграциони термин „Евроазија“ прихватили су и примењивали кроз историју многи истакнути руски, словенски и светски мислиоци од времена биогеографа Александра Хумболта (1769-1859)⁷⁵ и аутора трактата “Три света Азијско-Европског материка” (1892) Владимира Ивановича Ламанског,⁷⁶ до географа и економисте Петра Савицког, музиколога и књижевног критичара Петра Сувчинског, филолога Николаја Трубецког и културолога, теолога и историчара Георгија Флоровског,⁷⁷ као и историчара,

74 Јуриј Самонкин, Превод: Оливера Милин, „Александар Солжењин и конзервативно евроазијство“, 26. јануара 2014. Преузето са евроазија.цом, Евроазија.инфо, <http://evroazijainfo.rs/aleksandar-solzenjcin-i-konzervativno-evroazijstvo/>, цит. Александар Солжењин

75 *Сергеј Глебов*, 348, cit. “Humboldt’s, „Verkehrstrasse” of Euroasia” (“пролаз Евроазије”); Benjamin Semenov-Tian-Shansky, „Russia: Territory and Population: A Perspective on the 1926 Census“, *Geographical Review* Vol. 18, No. 4 (Oct., 1928), American Geographical Society, p. 616.

76 Владимир Ламанский, „Три мира Азијско-Европског материка“, 1892.

77 P.N. Savitskiy, *Kontinent Evrazia* [The Eurasian Continent] (Moscow: Agraf Publishers, 1997). As Savitskiy put it, “Russia-Eurasia is the center of the Old World.” (P.N. Savitskiy, “Geograficheskie i geopoliticheskie osnovy Evraziystva” [The Fundamental Geographic and Geopolitical Principles of Eurasianism], *Informatsionnoanaliticheskiyportal “EVRAZIA.org”* [Information Analysis Portal “EURASIA.org”], 1933, <<http://evrazia.org/modules.php?name=News&file=article&sid=800>>.); Први евроазијски манифест “Излаз ка Истоку. Претпоставке и испуњење. Изјава Евроазијца. Књига 1” «Исход к востоку. Предчувствие

етнолога и филолога Лева Гумилева⁷⁸ или савременог геополитичара, философа и социолога Александра Дугина који у идеологији „евроазијства“ види антипод идеолошким изданцима европске „модерне“ и „постмодерне“ као што су комунизам, фашизам и ултралиберализам,⁷⁹ итд. При томе унутар присталица „евроазијатства“ било је идеалиста, као што је био лекар и историчар Еренжен Хара-Даван, Калмик по националности, који су сматрали да „програм евроазијаца даје могућност свакој нацији Евроазије да развија своју индивидуалну националну културу као део опште наднационалне евроазијске културе – уколико је букет састављен из више разних цветова, то је он шири и ароматнији,” или као писац Лав Н. Толстој који је у складу са „топогенесис“ концептом сматрао да је “разноликост пејзажа Евроазија благотворно утицала на етногенезу њених народа.”⁸⁰

Чињеница да је на почетку двадесет и првог века уместо назива „русевроазијске“ (евро-рус-азијске) или „славевроазијске (евро-слав-азијске) интеграције“ нашироко усвојен и већ се примењује тај нови назив „евроазијске интеграције“ је један савремени прилог тези о карактеристици словенских држава од средњег века наовамо да прихватају тенденције деисторизације или „културе заборављања“ у својој култури унутар процеса међународних интеграција. Досадашњи процес деисторизације као процеса уништавања словенског цивилизацијског идентитета, као и сама лингвистичка и семантичка конструкција интеграционалистичког назива „Евроазија“ којом није означен етноним руског народа у њему, не даје основу

и свершения. Утверждение евразийцев» (София, 1921).. «Евразийство. Опыт систематического изложения» (Париж, 1926)

78 А. А. Анохин et al., “Евразийство: истоки и современность”, *Гласник Српског Географског друштва - Bulletin of the Serbian Geographical Society*, ГОДИНА 2014. СВЕСКА ХСIV- Бр. 1 YEAR 2014 ТОМЕ ХСIV - No 1, стр. 4-5, цит. В.Б. Лавров, *Лев Гумилев. Судьба и идеи*, М.: Сварог и К, 2000, Москва - 408 с. чије присталице су хтеле да „евроазијство постане језгро идеологије руског народа“

79 Александар Гељевич Дугин, *Четврта политичка теорија*, Мир Публишинг, Београд, 2013.

80 А. А. Анохин et al., “Евразийство: истоки и современность”, стр. 12, цит. Л.Н. Толстој, *Од Русије ка Русији*

за размишљање да ће се, након заживљавања назива „Евроазијске интеграције“ у широкој употреби, и након промене демографске структуре становништва услед слободног кретања тржишта и различитих врста сеоба, за неколико векова подразумевати да је на тим просторима живео један руски односно словенски народ. С друге стране, и насупротив томе, појављује се у схватању назива „Евроазија“ и један следећи парадокс -лингвистичка неодређеност и географска непрецизност, па у том смислу и претенциозност самог термина „Евроазија,“ дала је неким савременим академским радницима повод за тврдњу да “Русија може успешно да употреби идеју такозваног „евроазијанизма“ из пост-совјетског периода као теоретску основу за своје империјалне амбиције”.⁸¹ У истом смислу и неки савремени новинари, због непрецизности, односно претенциозности назива “Евроазија“, у одређеним случајевима филозофију „неоевроазијства“ проглашавају „ауторитарном, традиционалистичком, антиамеричком, антиевропском и експанзионистичком”.⁸²

Због оваквих парадокса у одређивању носиоца словенског цивилизацијског идентитета унутар „евроазијског“ глобалног мултицивилизацијског концепта, односно због „терминолошког конфликта између географске и геополитичке интерпретације „Евроазије“, „Русије-Евроазије“, „Евроазијске Русије“ или „пост-совјетске Евроазије”,⁸³ неки академски радници тврде да је, у складу са променама у категоријско-концептуалном апаратуру и системском концеп-

81 Eldar Ismailov and Vladimer Papava, “Eurasia and Central Eurasia: Initial Analytical Assumptions”, *Rethinking Central Eurasia*, Central Asia-Caucasus Institute & Silk Road Studies Program – A Joint Transatlantic Research and Policy Center, 2010, p. 11, cit. Lasha Tchantouridze, “After Marxism-Leninism: Eurasianism and Geopolitics in Russia,” in Lasha Tchantouridze, ed., *Geopolitics: Global Problems and Regional Concerns* (Winnipeg: Centre for Defence and Security Studies, University of Manitoba, 2004), pp. 167-190.)

82 М.А. Маслин, доктор филозофије, Класично евроазијство и његове савремене трансформације 08/11/2015 Превод: Драгиша Трајковић, Горан Тешић <http://evroazija.rs/index.php/klasicno-evroazijstvo-i-njegove-savremene-transformacije/>, cit. новинаре часописа “Foreign Affairs” у осврту на „четврту политичку теорију“ Александра Дугина

83 *Eldar Ismailov and Vladimer Papava*, Eurasia and Central Eurasia: Initial Analytical Assumptions *Rethinking Central Eurasia*, p. 13, cit. Nartov and Nartov, Alexander Dugin, Igor Panarin, Igor Torbakov, Milan L. Hauner

туалном приступу савременој геополитичкој констелацији, потребно да се појасне дефиниције које се односе на поменути „евроазијски“ регион.⁸⁴ У вези са избором и употребом тог назива потребно је да се међу мислиоцима из словенских и других држава одрже свеобухватније расправе од досадашњих, осим ако за то већ није касно, о лингвистичко-семантичкој, социолошкој и историјској последичности употребе назива „евроазијство“ као именитеља концепта под којим би требало да се одвијају будући интеграциони процеси словенских држава. Научно коректно изведено одређивање кључних личности, процеса и морално-правних закона у линеарном историјском току цивилизацијског идентитета и узајамне повезаности словенских држава помогло би успешном и прецизном утврђивању главних одредница идентитета словенске цивилизације и уједно би помогло у одређивању научне прогнозе о будућности словенске цивилизације у међународним интеграционим процесима.

Литература

- “Slavonian Antiquities”, *The Foreign Quarterly Revue*, Vol. 26, October 1840., January 1841., (Am. Ed.), Jemima M. Mason, Corner of Broadway and Fine Street, New York, 1841.
- 17/04/2016 <http://evroazija.rs/index.php/evroazijstvo-i-savremene-evroazijske-integracije-kao-spas-za-srbiju/>
- Alinei, Mario, *An alternative model for the origins of European peoples and languages: The Continuity theory*, “Le radici primedell’Europa: Stratificazioni, processi diffusivi, scontri incontrati culture”, 27/28 ottobre 1999. Milan, Italy
- Appendini, Francesco M., *De praestantia et vetustate linguae Illyriacae*, Ragusa, 1806.
- Codex Theodosianus*, Justinian, “Novellae VI”, *Corpusjuriscivilis*
- Franklin, Simon, *Writing, Society and Culture in Early Rus, C. 950-1300*, Cambridge University Press, 2002

84 Исто, р. 20

- Friedrich Otto, *The History of Russian Literature, with a Lexicon of Russian Authors*, Transl. By George Cox, Oxford. D. A. Talboys, 1839.
- Glebov, Sergey, "Wither Eurasia? History of Ideas in an Imperial Situation", *Ab Imperio*, 2/2008
- Ismailov Eldar; Papava, Vladimer, "Eurasia and Central Eurasia: Initial Analytical Assumptions"; *Rethinking Central Eurasia*, Central Asia-Caucasus Institute & Silk Road Studies Program – A Joint Transatlantic Research and Policy Center, 2010.
- Klyosov, Anatole, "DNA Genealogy, Mutation Rates, and Some Historical Evidence Written in the Y-Chromosome, Part II: Walking the Map", *Journal of Generic Genealogy*, 5 (2), 2009.
- Latham, Robert Gordon, *Opuscula – Essays Chiefly Philological and Ethnographical*, Williams & Norgate, London 1860.
- McDonald, David MacLaren, *United Government and Foreign Policy in Russia, 1900-1914*, Harvard University Press, 1992.
- Milosavljević, Petar, *Srpskapisma*, Banja Luka: Besjeda; Beograd: Ars Libri, 2006.
- Munro, John H., "Early Modern Mercantilism Money, Economic Nationalism and the State in Early Modern Europe, Letter of Jean Colbert to Louis XIV, King of France", *The Economic History of Early Modern Europe to 1914*, <http://eh.net/coursesyllabi/munro/3MERCANT2.pdf>.
- Signs of Civilization*, Међународни симпозијум у Новом Саду, 24 до 29 маја 2004., САНУ/ Institute for Archaeomythology, U.S.A. (Simpozijum „Znacivilizacije“: „Platoneum“ SANUogranakzaNoviSadiInstitutzaarheomitologijuSAD, 25-29. maja, 2004.
- Tejlor, A. Dz. P., *Borba za prevlast u Evropi – 1848 – 1918*, "Veselin Maslesa", Sarajevo, SFR Jugoslavija, 1968.
- Westwood, John N., *The Illustrated Encyclopedia of the Russo-Japanese War*, Sidgwick & Jackson, London, Great Britain, 1973.
- Вукашиновић, Владимир, *Свети Сава и Доситеј Обрадовић – покушај новог читања*, Издавачки

- фонд СПЦ Архиепископије Београдско-Карловачке, Београд, 2012., стр. 79-86
- Вуковић, Немања, „Одређење културно-географског и политичко-географског идентитета Русије у делу Владимира Ламанског“, *Национални интерес* vol. 16., 1/2013., Институт за политичке студије, Београд
- Ђорђевић, Мирослав, „Увод у грађанско право“, Правни факултет Универзитета у Београду, Београд, 2004.
- Калаји, Бенијамин, *Историја српског народа*, прев. Гаврило Витковић, Државна штампарија, Београд, 1882.
- Каланкатуаци, Мовсес, *История страны Алуанк*, Ереван, Матенадаран, 1984.
- Леонтјев, Константин, *Византизам и словенство*, Логос, Београд, 2005.
- Милојевић, Милош, *Одломци историје Срба и српских – југославенских – земаља у Турској и Аустрији*, I. Свеска, Државна штампарија, Београд, 1872.
- Николић, Драган, „Словенскоправо“, <http://www.rastko.rs/rastko-ukr/istorija/dnikolic-slovenskopраво.html>
- Нови завет*, „Друга посланица Светог Апостола Павла Тимотеју“ (2. Тим. 4. 10); „Посланица Светог Апостола Павла Римљанима“ (15.19)
- Самонкин, Јуриј, „Александар Солжењин и конзервативно евроазијство“, прев. Оливера Милин, 26. јануара 2014. Преузето са евроазија.цом, Евроазија.инфо, <http://evroazijainfo.rs/aleksandar-solzenjicin-i-konzervativno-evroazijstvo/>
- Теодосије, *Житије Светог Саве*, Стара српска књижевност у 24 књиге, књига 5, Просвета - Српска књижевна задруга, Београд 1988.
- Трубачов, О. Н., *Етногенез и култура древнейших Славян*, Наука, Москва, 1991.
- Царски Руски Летопис*, прев. са староруског М. Витезовић, Завод за уџбенике, Београд, 2012.

Sanja Suljagic

*EXTINCTION OF IDENTITY OF SLAVIC CIVILIZATION**Resume*

In this paper author presented characteristics of Slavic states from medieval times up to current age to engage in international cultural exchange adopting foreign political philosophies and social organization while simultaneously abandoning some important elements of their own national and civilizational identity such as history, letters and ethnonimes of their nations. The author analyzed consequences of such lack of capacity of intellectuals in Slavic states to track a linear line of their ethnonymes throughout history for purpose of correct determination of their national and civilization identities. In line with this the author underlined the need for current and future generations of Slavic intellectuals to analyze possible linguistic-semantic and historical consequences of abandonment of mentioning Russian or Slavic ethnonyme in the name of current Euroasian integrational concept which has been widely in use in the media for mass communication as well as in various official documents and academic works. In this context the author argued that instead of the use of integrational name of „Euroasia“ it would be better to use the integrationalist names „Eurorusasia“ or „Euroslavasia“ for purpose of avoiding a possible process of de-namization of Russian (Slavic) ethnonime in the long historical run in upcoming future centuries, considering the fact that the Russians and Slavs are the creators of one traditionally important civilization in this geographic region in question, and also considering the fact that despite of the abovementioned facts in question still there is no official mentioning of their ethnonime „Russian“ or „Slav“ within the name of this Euroasian integrational concept. In this sense the author analyzed how the identity of Slavic peoples have been changed by so-called non-military means with help of one-way-direction-cultural international exchanges in which the Slavic states have been involved since medieval times. In this sense the author firstly analyzed the projects of implementation of false historical facts in Serbian and Russian educational systems starting from the

periods of Boris Godunov, Peter the Great and Catherine the Great. The author underlined that this tendency became obvious in particular in time of the reign of the Empress Catherine the Great in Russia, when German historians August von Schlözer and Gerhard Friedrich Müller came to Russia and took monopoly from Russian historians over the redaction of original ancient Russian and Slavic historical sources re-writing and forging them, consequently starting up a process of de-historization of Russian identity in the form of a contraversial interpretation on the origins of the establishment of Russian imperial dynasty and the lack of capacities of the establishment of correct political organization in Russian society. Such move from that period has left psychological and culturological consequences in Russian and world historiography and in Russian society all the way throughout history up to this current period. Historical experiences of Russia or Serbia, in this sense, were the abandonment of ethnonimes such as „Russians“ and „Serbs“ embracing their substitutive integrationalist names such as „Soviets“ and „Yugoslavs“ instead of them as the time went by. Within the educational system of these peoples there has been also present the abandonment of the knowledge of their original ancient history (of so-called Hyperborean or Sarmatian / Thracian history) and it was followed by the change of their traditional letters and languages, the creation of new states in their territories under the name of their territorial or some other integrating (integrationist) names instead of the use of their ethnic names, the extermination of their identities through forging or destroying of their original historical documents, etc. In case of Serbia, nowadays instead of the use of original name for ancient Serbian letter „Vinca Letter“ or „Serbitsa Letter“, which originated in a village Vinca near Belgrade on the bank of the river Danube as a primary origin of modern Serbian cyrrilic letter and other letters in the world, different world historians and archeologists started using an integrationalist name „Old European Letter“ for this letter in question, which masked original identity of ancient Serbs as the creators of this letter and also it masked the identity of ancient Serbs as indigenous people in this region in question.

Considering all the abovementioned things, the author underlined the need for Slavic and other historians, archeologists, linguists, lawyers, anthropologists and other academics to understand disastrous effects of de-historization of the Slavic states and start more careful analysis of original historic documents and other material proofs of existence of Slavic civilization identity in the world history.

Keywords: Slavic civilization, civilization identity, Russian Empire, Euroasia, integrating names, dehistorisation, historical documents, Serbian history, Vinca letter.

■
* Овај рад је примљен 29. марта 2016. године, а прихваћен за штампу на састанку Редакције 23. маја 2016. године.